

Motion till Alingsås kommunfullmäktige
2020-08-16

Effektiviseringar eller besparingar? Dags för en extern granskning av de generella effektiviseringskraven

Många kommuner använder sig av så kallade generella effektiviseringar som innebär att förvaltningar åläggs sparkrav men utan att samtidigt sänka kraven, varken på verksamhetens kvalitet eller omfattning. Denna metod används även i Alingsås kommun. Metoden förutsätter att medarbetarna kan ändra arbetssätt så att sparbetingen kan genomföras. Från att tidigare ha pekat ut specifika områden som exempelvis lokaler, administration och konsulter, där kommunledningen ser möjlighet till effektiviseringar, är alltså kraven på effektiviseringar numera generella till sin karaktär.

Metoden att lägga in generella effektiviseringar i budgeten har pågått sedan många år under olika politiska ledningar. Effektiviseringskrav har ålagts de flesta nämnder under de flesta åren denna period men storleken har varierat mellan olika nämnder och olika år. I vilken grad de generella effektiviseringskraven baseras på faktamässigt underbyggda analyser av besparingspotential i närtid, exempelvis till följd av genomförd teknisk utveckling, nya arbetsmetoder som tagits i bruk eller tydligt minskade behov, framgår inte.

Denna brist på faktaunderlag som visar att effektiviseringarna verkligen *kan* uppnås under budgetåret, har med rätta lett till återkommande facklig kritik om risk för ökad stress och försämrad arbetsmiljö.

Vi är idag i behov av en öppen och ärlig debatt om vad som egentligen är effektiviseringar och vad som istället bör kallas besparingar eller nedskärningar. Budgetminskningar utan koppling till reell besparingspotential, sänkta målsättningar eller direktiv om *hur* besparingarna ska genomföras, riskerar innebära sänkta ambitioner så som större barngrupper i förskolan, nedlagda verksamheter för äldre eller minskade öppettider på fritidsgårdar och bibliotek. Otillräcklig kompensation för pris- och löneökningar riskerar leda till färre vikarier eller vakanshållningar av anställningar i förskolan, skolan eller i äldreomsorgen, vilket gör att de anställda måste jobba hårdare för att klara målen och bevara kvaliteten.

Efter dessa år av generella effektiviseringar är det hög tid att utvärdera konsekvenserna för kvaliteten, brukarna och medarbetarna. Förhoppningsvis finns ett blocköverskridande intresse av frågor som: har Alingsås kommuns generella effektiviseringar lett till att verksamheterna blivit effektivare? Har kvaliteten på våra tjänster förbättrats eller inte? Hur har anställdas arbetsmiljö påverkats? Har beslutsunderlagen för nämndernas besparingsbeting varit väl

underbyggda eller har effektiviseringsvinster tagits ut i förväg, och vad har det i så fall lett till? Har generella effektiviseringar varit en sista utväg för att få ihop budgeten när andra intäktskällor inte ansetts vara möjliga? Vilka är i så fall de långsiktiga konsekvenserna av detta?

Den övergripande frågan är som vi ser det hur vi kan få ett styrsystem som tar hänsyn till att medarbetarna ska hålla ett helt arbetsliv och samtidigt ger allingsåarna en trygg välfärd att lita på. Hur kan vi se till att upprätthålla arbetsmiljölagens krav på god arbetsmiljö samtidigt som vi når de politiska ambitionerna för välfärden och kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning? Detta för att säkerställa att fullmäktiges beslut om budget fattas på välinformerade grunder.

Vänsterpartiet föreslår kommunfullmäktige besluta

- Att tillsätta en kommunövergripande extern utvärdering av de senaste årens generella effektiviseringar, från val av metod och bedömd besparingspotential till uppföljning av resultatet och utvärdering av konsekvenserna.
- Att utvärderingens resultat, på ett sätt som är lämpligt, ska ligga till grund för den kommunala budgetprocessen.

Vänsterpartiets fullmäktigegrupp genom

Martin Lindberg (v)